

Антонова Олена,
доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

МЕТОД ПРОЄКТІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

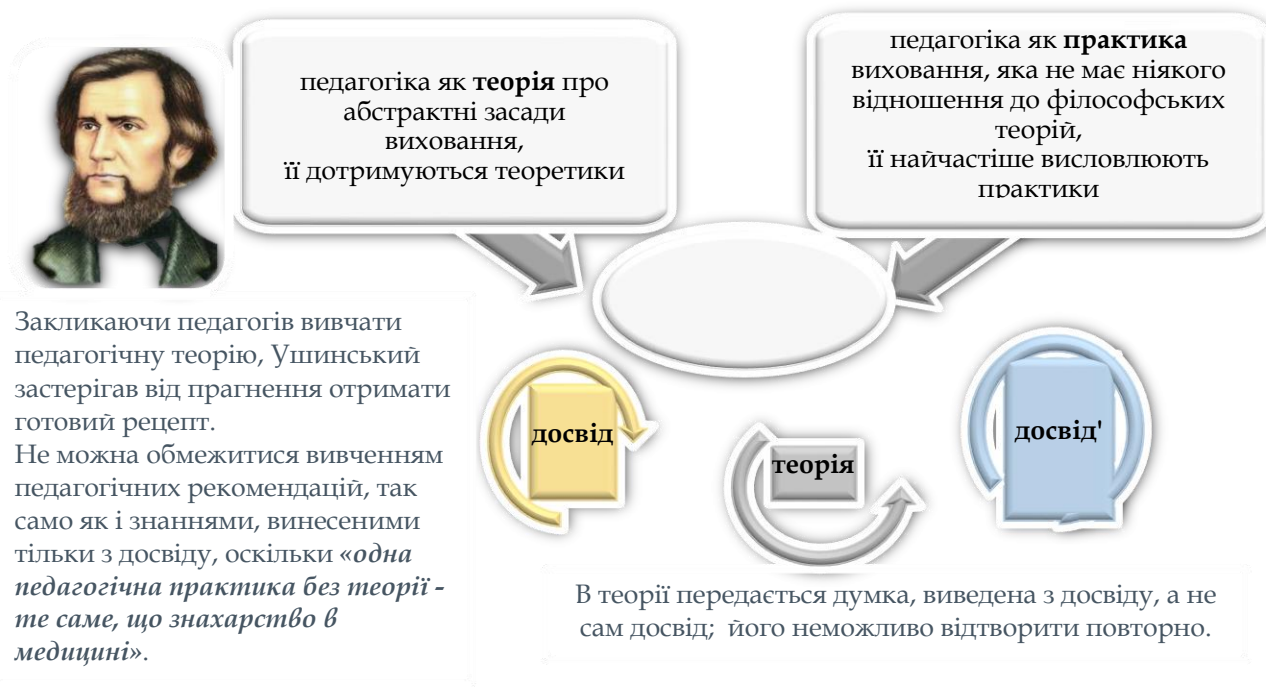
Одним із дієвих засобів посилення професійної складової навчання майбутніх учителів у ЗВО вважаємо *практико-орієнтований підхід*, який дозволяє вже під час навчання забезпечити максимальне наближення студентів до майбутньої професійної діяльності.

Проблемою практико-орієнтованої підготовки фахівця та її складових займалися такі вчені як І. Дичківська, І. Зимня, І. Зязюн, С. Литвиненко, Н. Ничкало, І. Підласий та інші. Цей підхід описаний у наукових працях Н. Басалаєвої, О. Бірченко, А. Вербицького, Н. Житнік, О. Котикової, Г. Ковальчук, М. Коллегаєва, С. Коп'євої, Н. Матюшенко, І. Пальчикової, Т. Пушкарьової та інших). Наукові розвідки цих вчених доводять, що підготовка майбутніх учителів на основі практико-орієнтованого підходу набуде успішності, якщо буде забезпечена ефективною освітньою технологією. Однак, незважаючи на значний практичний потенціал наукових досліджень, присвячених методичним засадам професійної підготовки майбутніх учителів, вона залишається традиційно актуальною стосовно форм та методів навчання, технологій та підходів.

Сутність практико-орієнтованого підходу полягає у здійсненні навчального процесу в контексті майбутньої професійної діяльності за допомогою відтворення у формах і методах навчальної діяльності студентів реальних психолого-педагогічних ситуацій, вирішення конкретних професійних завдань. Практико-орієнтований підхід дозволяє моделювати предметний зміст професійної діяльності, забезпечує умови трансформації навчальної діяльності студента у професійну діяльність фахівця. Відтворення реальних професійних ситуацій в академічній та практичній фазі підготовки вчителів є основною характеристикою практико-орієнтованого підходу. При цьому здійснюється перерозподіл співвідношення теоретичної, практичної та методичної інформації у сферу формування професійної компетентності майбутніх учителів [2].

Основними характеристиками практико-орієнтованого підходу у професійній підготовці вчителів є те, що суб'єкт навчання із самого початку

ставиться в діяльнісну позицію, яка забезпечується впровадженням професійно-орієнтованих форм організації навчального процесу та передбачає не лише практичну орієнтацію окремих навчальних дисциплін, а й зміст усієї підготовки вчителя у ЗВО.

Останнім часом професійна підготовка майбутніх учителів збагатися значною кількістю цікавих інтерактивних форм та методів навчання. На нашу думку, до них належить і метод проєктів. Незважаючи на те, що йому вже більше 400 років, цей метод залишається ефективним, сучасним, перспективним. Охарактеризуємо можливості його застосування у професійній підготовці майбутнього вчителя.

Передусім, вважаємо, що навчання на основі методу проєктів дозволить майбутньому вчителю реалізувати свої змінені функції. Вчитель давно перестав бути єдиним джерелом знань для дитини. Організуючи вільну діяльність учнів, пов'язану з реальним оточуючим світом, він виконує різні ролі, а саме: *ініціатора* тематики проєктів і *учасника* вибору кращих тем, із запропонованих учнями; *консультанта*, який стимулює дітей ставити запитання, ініціює роздуми, підштовхує до самостійної оцінки діяльності, моделює різні ситуації, організовує доступ до інформаційних ресурсів; *ентузіаста*, що надихає і мотивує учнів на досягнення мети; *фасилітатора*, який не лише повідомляє учням інформацію і формує практичні уміння для реалізації проєктної діяльності, але й, оцінює, вказує на помилки та недоліки у діях учня; *спостерігача*, що відслідковує і фіксує психологічно-педагогічний

ефект проектної діяльності у рівні сформованості особистих якостей, рефлексії, самооцінки дитини, її уміння робити усвідомлений вибір, осмислювати його наслідки; *спеціаліста*, який володіє знаннями й уміннями в декількох областях; *керівника* (зокрема в питаннях планування часу); *координатора* групового процесу та *експерта*, що аналізує результати виконаного проекту [9, с. 8].

До поняттєвого поля проблеми проектного навчання належать такі поняття як проект, метод проектів, проектний підхід, проектна технологія на інші. Аналіз наукової літератури дозволяє констатувати, що більшість учених розуміє *проект* як 1) структурну одиницю організації навчальної діяльності, яка поєднує форму та зміст навчання; 2) навчальне завдання, для вирішення якого учні (студенти) залучаються до проектної діяльності. *Метод проектів* тлумачиться як спосіб досягнення дидактичної мети шляхом детальної розробки проблеми, яка має завершитись певним чином оформленим практичним результатом. Тобто, це така організація навчання, у процесі якої учні набувають знань і навичок шляхом планування й виконання практичних завдань – проектів. Підґрунтям для застосування методу проектів є *проектний підхід*, який розуміють як систему вимог до змісту та організації навчальної діяльності, для яких характерна відносна свобода учнів у виборі змісту, кінцевих результатів навчання, форм роботи та організації навчальної діяльності. При цьому *проектне навчання* розглядається як форма організації навчання на основі проектного підходу, яка полягає у такій організації освітнього процесу, коли учень самостійно розв'язує навчально-пізнавальні завдання. Метою і результатом проектного навчання визначається *навчальний проект* як така форма організації занять, що передбачає комплексний характер діяльності всіх його учасників, спрямованих на отримання освітньої продукції за певний проміжок часу, від одного уроку до декількох місяців [9, с. 6-7].

Відповідно *проектна технологія* являє собою таку систему організації навчання на основі проектної діяльності, яка полягає у вмотивованому досягненні свідомо поставленої мети, має певну структуру, комплексний характер та забезпечує активний процес взаємодії учня з навчальним матеріалом. Обов'язковим структурним компонентом проектної технології є метод проектів [3, с. 8].

Застосування методу проектів передбачає врахування таких підходів до організації освітнього процесу як особистісно орієнтованого, розвивального, проблемного, евристичного, інтерактивного, а також ґрунтується на таких

сучасних технологіях як ігрові, колективної взаємодії, розвитку критичного мислення тощо (класифікація за В. Андрєєвою, В. Григораш) [6, с. 238]. Ефективність застосування методу проєктів у підготовці майбутніх учителів зумовлена такими його характеристиками: проблемний характер проєктних завдань, дослідницький характер навчальної діяльності, продуктивність, практична спрямованість навчання, діяльнісно-комунікативна організація навчання; варіативність форм, методів і засобів навчання тощо.

В цілому застосування методу проєктів сприяє оптимізації процесу професійної підготовки майбутніх учителів, зокрема під час вивчення дисциплін педагогічного циклу, шляхом реалізації діяльнісного, проблемного та технологічного підходів до формування змісту навчання. Так, кожне практичне заняття з педагогіки супроводжується підготовкою та презентацією міні-проєктного завдання. Ці завдання різняться рівнем складності, станом розвитку проєктних знань, умінь і навичок студентів, а тому виконуються або під час заняття під керівництвом викладача, або самостійно у процесі виконання домашнього завдання, або охоплюють обидва етапи. При цьому майбутні учителі залучаються до проєктної діяльності, яка готує їх до виконання різнопланових видів проєктних завдань: ігрового, практико-орієнтованого, дослідницького, творчого.

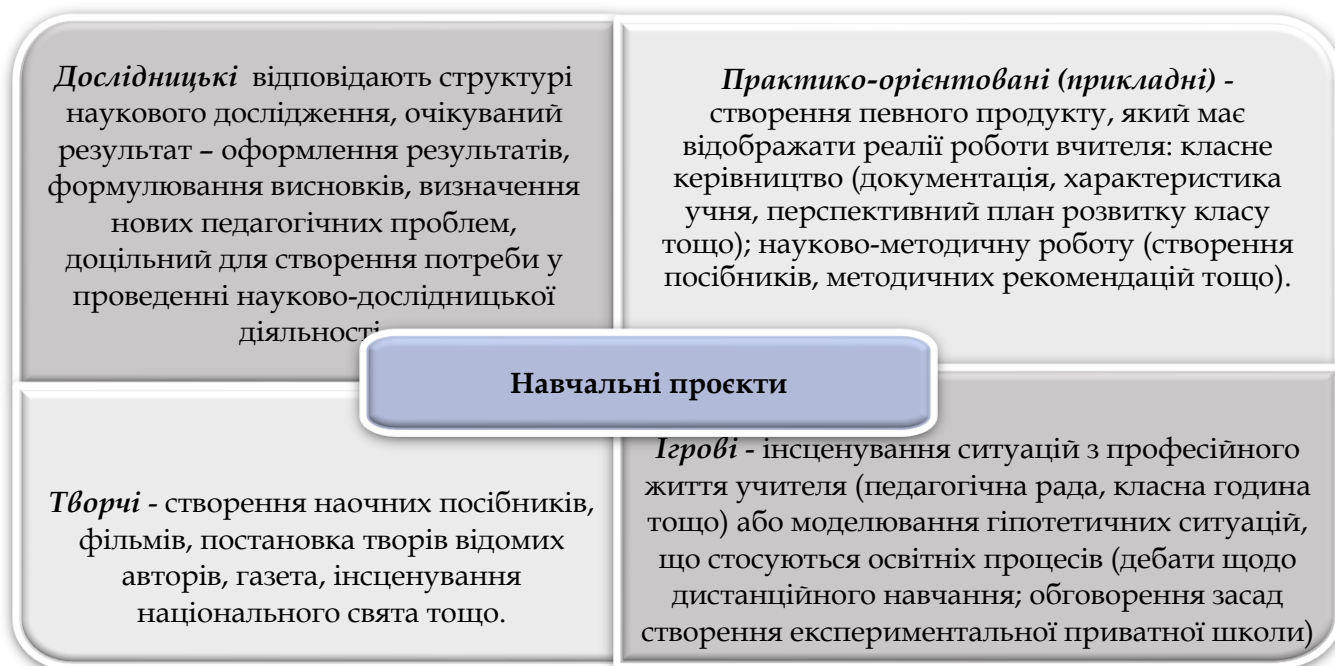

Рис.1. Типологія навчальних проєктів

Таким чином залучення студентів до проєктної діяльності сприяє оптимізації процесу навчання, готує майбутніх учителів до застосування методу проєктів у власній професійній діяльності. В цілому застосування інтерактивних форм навчання покращує взаємини у студентській групі, розвиває активність, партнерство, співпрацю, а авторитет викладача як керівника, комунікатора й активного учасника колективного пізнавального процесу зростає. Отже, метод проєктів має високий навчальний і розвивальний потенціал, а його застосування дозволяє створити умови для реалізації творчого потенціалу студентів і викладача, поєднати теоретичні знання з їх практичним застосуванням.

Список джерел та використаної літератури:

1. Антонова О. Є. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійної майстерності майбутнього вчителя // Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Рута, 2016. с. 262-285.
2. Бобраков С. Реформування змісту професійної підготовки вчителів у ВНЗ Німеччини: практико-орієнтований підхід // Порівняльна професійна педагогіка. № 2. 2012. С. 161-168.
3. Жиліяєва Ю. М. Застосування методу проєктів у професійно-педагогічній підготовці майбутніх учителів іноземних мов: автореф. дис. кандидата педагогічних наук : 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. Житомир, 2012. 22 с.
4. Зязюн І. А. Інтелектуально творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи : монографія / за ред. І. А. Зязюна. К. : Віпол, 2000. 636 с.
5. Матюшенко Н. В. Практико-ориентированная подготовка будущих учителей гуманитарного профиля средствами продуктивных технологий // "Наука і освіта" : Психологія. №5. 2014. С. 242-248.
6. Настільна книга педагога. Посібник для тих, хто хоче бути вчителем-майстром / упорядники: Андреева В.М., Григораш В.В. Х.: Вид. група „Основа”, 2006. 352 с.
7. Пальшкова І.О. Практико-орієнтований підхід у формуванні професійно-педагогічної культури майбутніх вчителів початкових класів: теоретико-методологічний аспект: Монографія. / І.О. Пальшкова. Одеса, 2008. 339с.
8. Проєкт: Нова школа. Простір освітніх можливостей : [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/08/21/2016-08-17-3-.pdf>
9. Самойленко Н. Б. Підготовка вчителів гуманітарних дисциплін до застосування методу проєктів у професійній діяльності : автореферат дис. ... кандидата педагогічних наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2008. 20 с.